ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФЕРМЕРСЬКИМ ГОСПОДАРСТВОМ ЧЕРЕЗ ПРОЄКТУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

IMPROVING THE EFFICIENCY OF FARM MANAGEMENT THROUGH DESIGNING AND FORECASTING ITS ACTIVITIES

УДК 338.43.02
https://doi.org/10.32843/bses.64-11

Павлова Г.Є.
д.е.н., професор
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Бардадим М.В.
к.е.н., доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Волчанська Л.В.
к.е.н., викладач
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Pavlova Halyna
Dnipro State University of Agriculture and Economics
Bardadim Maria
Dnipro State University of Agriculture and Economics
Volchans'ka Liudmyla
Dnipro State University of Agriculture and Economics

У статті розглянуто успішне виконання проєкту, у якому сконцентровано інтереси всіх тих, хто працює над його реалізацією. Доведено, що ефективна реалізація задуму проєкту можлива тільки за погодженого цілеспрямованого розвитку всіх процесів, що забезпечують цю реалізацію, тобто за ефективного управління процесом виконання проєкту. Проаналізовано рівень фінансової стійкості підприємства та визначено її коефіцієнти. Розраховано результати впливу запропонованого проєкту з часткового оновлення матеріально-технічної бази на фінансово-економічні показники діяльності підприємства. Доведено, що впровадження запропонованого проєкту дасть змогу знизити тривалість обороту кредиторської та дебіторської заборгованості, а коефіцієнт зносу знизиться, що зумовлено оновленням підприємством своїх основних засобів, а також найбільшу позитивну зміну матиме показник платоспроможності підприємства.
Ключові слова: *підвищення, ефективність, управління, фермерське господарство, проєктування, прогнозування, діяльність.*

В статье рассмотрено успешное выполнение проекта, в котором сконцентрированы интересы всех тех, кто работает над его реализацией. Доказано, что эффективная реализация замысла проекта возможна только при согласованном целенаправленном развитии всех процессов, обеспечивающих эту реализацию, то есть при эффективном управлении процессом выполнения проекта. Проанализирован уровень финансовой устойчивости предприятия и определены ее коэффициенты. Рассчитаны результаты воздействия предложенного проекта по частичному обновлению материально-технической базы на финансово-экономические показатели деятельности предприятия. Доказано, что внедрение предложенного проекта позволит снизить продолжительность оборота кредиторской и дебиторской задолженности, а коэффициент износа снизится, что обусловлено обновлением предприятием своих основных средств, а также наибольшее позитивное изменение будет иметь показатель платежеспособности предприятия.
Ключевые слова: *повышение эффективности, управление, фермерское хозяйство, проектирование, прогнозирование, деятельность.*

The starting point in building an efficient farm with a strong market position is to ensure its stable and reliable financial position. When forecasting the result or the possible degree of achievement of goals are the likely consequences of decisions made or planned. In this sense, forecasting is a necessary component of planning and management. And the success of planning and, consequently, the management of the enterprise, will be fully determined by the quality of forecast assessments of the consequences of decisions. Theoretical and methodological approaches to improving the system of forecasting and forecasting in farms are of practical interest and are a topical scientific problem in modern conditions. The purpose of the study is to conduct a financial analysis of the farm to implement the project, which will allow it to predict a decrease in the duration of accounts payable and receivables and reduce the depreciation rate of technical means of the farm, which will lead to renewal of fixed assets. The use of design and forecasting measures will help to increase the efficiency of farm management. The level of financial stability of the enterprise is analyzed and its coefficients are determined. In addition, the results of the impact of the proposed project on the partial renewal of material and technical base on the financial and economic performance of the enterprise are calculated. The need to study the problems of design and forecasting is dictated by the fact that in Ukraine there is no optimal relationship between planned and market regulation of farm development, which does not contribute to their effective functioning. Despite the breadth of consideration by domestic and foreign researchers of design and forecasting methods in modern conditions, they are insufficiently developed and in scientific terms there are questions about the effective management of farms through their design and forecasting. It is proved that the implementation of the proposed project will reduce the duration of accounts payable and receivables, and the depreciation rate will decrease due to the renewal of the company's fixed assets, as well as the greatest positive change will be the solvency of the company.
Key words: *increase, efficiency, management, farming, design, forecasting, activity.*

Постановка проблеми. Ринкові умови господарювання вимагають підвищення рівня економічної, фінансової самостійності підприємств всіх форм власності у прийнятті та реалізації управлінських рішень, їх відповідальності за результати господарської діяльності. Відправною точкою у побудові ефективно діючого фермерського господарства з міцним становищем на ринку є забезпечення його стійкого та надійного фінансового становища. А для визначення майбутнього стану фермерського господарства та його оточень на основі сформованих тенденцій застосовується прогнозування. Оцінка наслідків рішень і дій для підприємства з урахуванням сформованих тенденцій зміни зовнішнього середовища й стану підприємства або прогнозування відрізняється від планування цих дій і рішень тільки тим, що під час планування ми керуємося насамперед метою, що слід реалізувати, тобто виходячи з мети плануємо послідовність дій і потрібні ресурси для їхнього здійснення. Під час прогнозування ж результат або можливий ступінь досягнення цілей є ймовірні наслідки прийнятих або планованих рішень. У цьому значенні прогнозування є необхідним складовим елементом планування й керування. І успіх планування, отже, керування діяльністю підприємства, повністю визначатиметься якістю прогнозних оцінок наслідків прийнятих рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням ефективного розвитку та управління фермерством в Україні приділяли увагу такі вчені, як В.П. Горьовий [2], В.К. Збарський [4], В.В. Липчук [5], П.М. Макаренко [6], Л.Ю. Мельник [8], А.С. Мохненко [9], А.С. Шолойко [10] та ін. Теоретичні та методичні підходи до вдосконалення системи проєктування та прогнозування у фермерських господарствах представляють практичний інтерес і є актуальною науковою проблемою в сучасних умовах.

Постановка завдання. Необхідність дослідження проблем проєктування і прогнозування диктується тією обставиною, що в Україні не встановлено оптимальне співвідношення між плановим і ринковим регулюванням розвитку фермерських господарств, що не сприяє їх ефективному функціонуванню. Незважаючи на широту розгляду вітчизняними і зарубіжними дослідниками методів проєктування і прогнозування в сучасних умовах, вони є недостатньо опрацьованими й у науковому плані залишаються питання щодо ефективного управління фермерськими господарствами через їх проєктування і прогнозування.

Метою дослідження є проведення фінансового аналізу фермерського господарства для впровадження проєкту, що дасть йому змогу спрогнозувати зниження тривалості обороту кредиторської та дебіторської заборгованості та знизити коефіцієнт зносу технічних засобів господарства, що зумовить оновлення своїх основних засобів. Використання заходів щодо проєктування та прогнозування сприятиме підвищенню ефективності управління фермерським господарством.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проєкт можна визначити як систему пов'язаних між собою елементів. Зв'язки між елементами проєкту, виникаючи й розвиваючись у часі, формують процес його реалізації. Інакше кажучи, процес виконання проєкту – процес реалізації певних зв'язків між усіма його елементами. Із цих позицій поняття «управління проєктами» можна визначити як систему управління проєктом, що являє собою визначення, становлення, регулювання й розвиток зв'язків між елементами проєкту, які забезпечують досягнення поставлених перед проєктом цілей.

Успішність виконання проєкту визначається тим, наскільки ефективно здійснюється його задум, у якому сконцентровані інтереси всіх тих, хто працює над його реалізацією. Але ефективна реалізація задуму проєкту можлива тільки за погодженого цілеспрямованого розвитку всіх процесів, що забезпечують цю реалізацію, тобто за ефективного управління процесом виконання проєкту [1].

Фермерське господарство «Дубрава-Агро» планує купити зернову сівалку точного висіву EDX фірми Amazone, Німеччина. Сівалку обладнано централізованим висівним апаратом просапних культур системи Xpress. Принцип її роботи полягає у тому, що точне пневматичне поштучне видавання насіння відбувається на центральну висівному барабані. Відокремлене насіння через насіннєпровід під тиском на високій швидкості поодинці «вистрілює» у сошник, що зблокований із пластиковим приймальним диском, який м'яко і без пошкоджень приймає насінину та надійно і водночас бережно загортає її у канавку.

Переріз канавки має не V-подібну, як зазвичай, а прямокутну форму, що дає змогу добре закрити канавки навіть по боках. Точність загортання системи Xpress не залежить від стану сошника: навіть за його спрацювання та за підвищеної (до 15 км/год.) швидкості руху якість загортання залишається практично без змін [1].

Для цього необхідно розробити проєкт із часткового оновлення матеріально-технічної бази господарства за рахунок купівлі сівалки.

Сума інвестицій, яка необхідна для проєкту, – 300 тис грн. Амортизація нараховуватиметься податковим методом, норма амортизації становить 15%.

Кошти для проєкту беремо в кредит у «ПриватБанку» під 22%, отже, ставка дисконту становитиме 22%.

Фермерське господарство «Дубрава-Агро» планує купити зернову сівалку EDX фірми Amazone (Німеччина), яка допоможе зменшити затрати посівного матеріалу, добрив та сприятиме збільшенню урожайності.

Технічні характеристики EDX:

Продуктивність га/час – 8

Робоча швидкість, км/ч 15

Ширина захвата, м – 6

Міжряддя, см – 16,6

Глибина посіву, мм – 1390

Сошники – дискові та коловидні діаметром, з паралелограмною підвіскою та опорним катком

Об'єм бункера, л – 2300

Система висіву – пневматична

Бюджет проєкту є збалансованим по всіх видах діяльності, крім грошового потоку по фінансовій діяльності (300 тис грн).

Узагалі грошовий потік по всіх видах діяльності позитивний, а отже, бюджет є бездефіцитним.

Зробимо проєктний аналіз та оформимо його у табл. 1.

Розрахуємо індикатори ефективності проєкту для його учасників:

1) Чиста теперішня вартість проєкту модифікована (NPV) = 738056,2 -300000 = 438056,2 грн.

2) Рентабельність інвестицій (PI) =438056,2/3000000*100%=146,02%.

3) Коефіцієнт вигод/витрат = ((750025,5+ +661524,05+569177,5)/3) + ((428498,2+416553,35+ +396249,31)/3) = 1,59.

4) Строк окупності витрат = (1-1)+((300000)/ 321527,3)= 0,93.

Проєкт уважатимемо доцільним, адже чиста теперішня вартість проєкту (модифікована) більша вартості інвестицій, період окупності проєкту не перевищує періоду його експлуатації і становить один рік.

Упровадження проєкту є ефективним, адже коефіцієнт вигід/витрат більше 1 і становить 1,59, а це означає, що на 1 вкладену коп. отримуємо 1,59 коп.

Для управління проєктом ми використовуємо основну систему управління проєктами. Тобто менеджер проєкту, головний економіст є представником замовника, він не несе фінансової відповідальності по проєкту, не має права вступати в контактні відносини з учасниками проєкту.

Визначимо критичний шлях, критичні роботи, резерв часу по кожній роботі. Побудуємо діаграму Ганта, або календарний план.

У табл. 2 представлено вихідні дані для їх побудови.

Згідно з даними табл. 2 намалюємо сітковий графік (рис. 1).

Роботи А, В, Г, Ж, З, Е – критичний шлях становить 12 днів.

Прямий аналіз графіку для визначення самих ранніх і пізніх строків початку і завершення робіт, а також резерв часу наведено в табл. 3.

На основі отриманих даних побудуємо графік Ганта, який є відрізками (графічні плашки), розміщеними на горизонтальній шкалі часу. Кожен відрізок відповідає окремому завданню або підзадачі. Завдання і підзадачі, що становлять план, розміщуються по вертикалі (рис. 2).

Спрогнозуємо, що фермерське господарство «Дубрава-Агро» розпочинає реалізацію проєкту з часткового оновлення матеріально-технічної бази. Строк реалізації проєкту – три роки, початкова вартість інвестицій – 300 тис грн. Проєкт фінансується за рахунок банківського кредиту під 22% річних. Менеджер проєкту розрахував планові обсяги витрат та доходів по проєкту:

1. Обсяг виробництва та реалізації продукції:
перший рік – 435 т;
другий рік – 450 т;
третій рік – 455 т.
2. Відпускна ціна одиниці продукції:
перший рік – 4000 грн/т;
другий рік – 4100 грн/т;
третій рік – 4200 грн/т.
3. Амортизація на обладнання нараховується податковим методом, норма амортизаційних відрахувань – 15%.
4. Капітальні витрати підприємства в рамках проєкту становлять 300 тис грн.

Таблиця 1

Вихідна інформація для проєктного аналізу

Показник	2021	2022	2023
Ціна реалізації озимої пшениці, грн/т	4000,0	4100,0	4200,0
Додаткова кількість продукції, т	435,0	450,0	455,0
Собівартість продукції, грн/т	1150,0	1322,5	1520,9
Вартість інвестицій, грн	300000,0		
Адміністративні витрати, грн	22500,0	25300,0	27500,0
Додаткова виручка, грн	870000,0	945000,0	1001000,0
Поточні витрати, грн	522750,0	620425,0	719509,5
Амортизаційні відрахування	45000,0	38250,0	32512,5
(1+r)	1,22	1,4894	1,8158
Коефіцієнт дисконтування	0,8197	0,6714	0,55072
Грошові потоки, грн	392250,0	362825,0	314003,0
Дисконтовані грошові потоки, грн	321527,3	243600,7	172928,2
Диск.грош.потік з поч. експл. проєкту, грн	321527,3	565128,0	738 056,2
Дисконтовані вигоди, грн	750025,5	660154,1	569177,5
Дисконтовані витрати, грн	428498,2	416553,4	396249,3

Таблиця 2

Вихідні дані діаграми Ганта

Розшифровка	Хід роботи	Попередня робота	Тривалість роботи, днів
Складаємо план часткового оновлення МТП	А	-	1
Беремо кредит в банку	Б	А	2
Аналіз ринка с-г техніки	В	А	3
Купівля сівалки EDX	Г	А,Б	1
Установка сівалки	Д	Г	1
Випробування та обкатка	Ж	Г	4
Кінцеве налагодження	З	Д,Ж	2
Виїзд у поле	Е	З	1

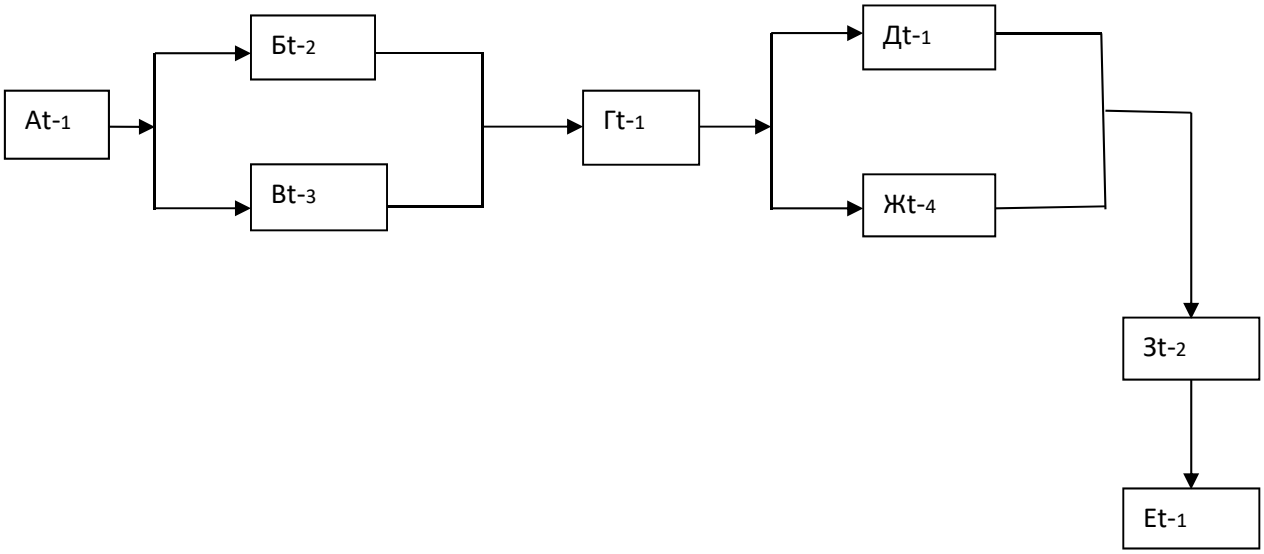

Рис. 1. Сітковий графік

Таблиця 3

Строки початку і завершення робіт

Коди робіт	Ранній строк початку	Ранній строк завершення	Пізній строк початку	Пізній строк завершення	Резерв часу, днів
А	1	1	1	1	0
Б	2	3	3	4	1
В	2	4	2	4	0
Г	5	5	5	5	0
Д	6	6	9	9	3
Ж	6	9	6	9	0
З	10	11	10	11	0
Е	12	12	12	12	0

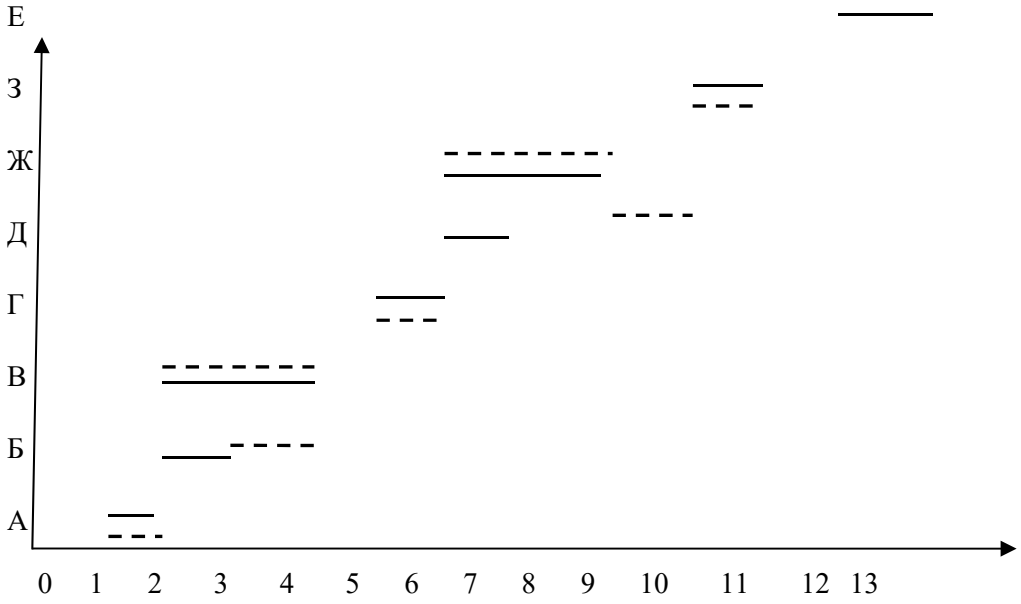

Рис. 2. Графік Ганта

5. Прямі трудові витрати на одиницю продукції: соціальні відрахування – 19,39 грн/т, оплата праці – 67,2 грн/т. Прямі трудові витрати визначаємо як суму оплати праці і соціальних відрахувань. Відрахування на соціальні заходи нараховуються у розмірі 36% від оплати праці.

Проведемо розрахунок витрат по операційній діяльності в табл. 4.

Тепер на основі наведених даних заповнимо бюджет проєкту (табл. 5).

Отже, з наведеної табл. 5 видно, що бюджет є збалансованим по всіх видах діяльності, крім грошового потоку по інвестиційній діяльності

(-300 тис грн). Отримали від'ємне значення за рахунок виплати кредиту. А взагалі грошовий потік по всіх видах діяльності позитивний, отже, бюджет є бездефіцитним.

Щоб зробити кількісну оцінку можливих ризиків, використаємо метод «аналізу сценаріїв» та метод «визначення зони виробничої стійкості». Опишемо вихідну інформацію для розрахунку ризику в табл. 6.

Проведемо розрахунки можливих ризиків підприємства за першим методом у табл. 7.

$$МЗДв = \sqrt{\sum (МЗДі - МЗДо)^2 \times Йі}; \qquad (1)$$

МЗДв – відхилення можливого значення доходу;
МЗДі – можливе значення доходу;
МЗДо – очікуване можливе значення доходу;
Йі – ймовірність одержання доходу.
МЗДв – відхилення = 1018,9;

$$Кв = \frac{МЗДо}{МЗДв}; \qquad (2)$$

Кв – коефіцієнт варіації;
Кв = (501375/1018,9) *100= 2%.

Таким чином зрозуміло, що у разі вирощування озимої пшениці можна сподіватися на отримання доходу 501 375 грн із коефіцієнтом варіації «+» «-» 2%.

Спрогнозуємо зону виробничої стійкості за другим методом у табл. 8. Вихідні дані для розрахунків зони виробничої стійкості беремо ті ж, що й для оцінки ризиків.

Спрогнозуємо зону виробничої стійкості очікувану:

Таблиця 4

Розрахунок витрат по операційній діяльності

Показники	2021	2022	2023
Прямі матеріальні витрати	92214,0	104201,8	117748,1
Прямі трудові витрати	22766,4	26560,8	29090,4
Операційні витрати, всього	53536,5	62459,3	68407,8
Амортизація, всього	45000,0	38250,0	32512,5
Всього витрат по операційній діяльності	213516,9	231471,9	247758,7

Таблиця 5

Бюджет проєкту

Статті доходів/витрат	2021	2022	2023	Всього
1. Кошти на початок проєкту	300000,0	986483,1	871028,1	-
2. Надходження:	900000,0	1102500,0	1265000,0	3267500,0
1) від операційної діяльності(виручка)				
2) від фінансової діяльності	-	-	-	-
3) від інвестиційної діяльності	-	-	-	-
3. Разом наявні кошти	1200000,0	1102500,0	1265000,0	3567500,0
4. Витрати, у т. ч.:				
4) по операційній діяльності	213516,9	231471,9	247758,7	692747,5
5) по фінансовій діяльності	-	-	-	-
6) по інвестиційній діяльності	-	-	300000,0	300000,0
5. Разом грошові виплати	213516,9	231471,9	247758,7	692747,5
6. Кошти на кінець року	986483,1	871028,1	1017241,0	2874753,0
Грошовий потік по операційній діяльності	686483,1	871028,1	1017241,0	2574753,0
Грошовий потік по інвестиційній діяльності	-300000,0	-	-	-300000,0
Грошовий потік по фінансовій діяльності	-	-	-	-
Грошовий потік по всіх видах діяльності	386483,1	871028,1	1017241,0	2274753,0

Таблиця 6

Вихідні дані для розрахунку ризику проєкту

Ймовірність одержання доходу	Озима пшениця,т		
	Собівартість	Ціна	Реалізована продукція
0,45	2150,0	4000,0	450,0
0,35	2200,0	4100,0	525,0
0,3	2250,0	4200,0	575,0

Таблиця 7

Оцінки ризику методом аналізу сценаріїв

Ймовірність одержання доходу	МЗД	МЗД зважений	МЗД очікуваний
0,45	382500,0	172125,0	501375,0
0,35	472500,0	165375,0	
0,30	546250,0	163875,0	

Таблиця 8

Прогнозовані зони виробничої стійкості

Ймовірність одержання доходу (Йі)	Точка беззбиткового виробництва(ТБВ)	Зона виробничої стійкості (ЗВС)
0,45	63,00	86,00
0,35	59,50	88,67
0,30	32,90	94,27

$$ЗВСо = \sum(ЗВС \times Йі;) \quad (3)$$

ЗВСо = (86*0,45)+(88,67*0,35)+(94,27*0,3) = 98,02%.

Отже, показник зони виробничої стійкості очікуваної показує, що 98,02% від реалізованої продукції йде на прибуток підприємства, а 1,98% – на покриття постійних затрат.

За даними фінансової звітності ФГ «Дубрава-Агро» складемо аналітичний баланс для підприємства у табл. 9.

Отже, сума активів підприємства на кінець року збільшилася на 19% порівняно з попереднім роком, що має позитивну тенденцію. Такі зміни відбулися за рахунок збільшення власного капіталу на 50,6% та оборотних нематеріальних активів на 24,2%. Позитивним є також зменшення довгострокових зобов'язань на 13,7%.

Також важливою характеристикою балансу є величина власного оборотного капіталу, що розраховується за формулами:

ВОКп = 3830 – 2409 = 1421;

ВОКк = 5767 – 3140 = 2627.

Отже, величина власного оборотного капіталу є позитивною, бо на кінець року вона становитиме 2 627 тис грн, хоча на початок року вона становила 1 421 тис грн.

Тепер визначимо коефіцієнт зносу необоротних активів, що розраховується так:

Кзп = 1721 : 4085 = 0,4213, або 42,13%;

Кзк = 1961 : 5034 = 0,3896, або 38,96%.

Отже, розрахувавши коефіцієнт зносу, можна сказати, що він зменшився на 3,17%, бо на початку року становив 42,13%, а на кінець – 38,96%. Але, як відомо, коефіцієнт зносу в межах 50% не загрожує фінансовій стійкості підприємства.

Визначаємо оцінку фінансової стійкості залежно від ліквідності активів. За даними фінансової звітності ФГ «Дубрава-Агро» проведемо групування активів та зобов'язань підприємства у табл. 10.

Проаналізувавши дані табл. 10, доведено, що на підприємстві значно зросли середньоліквідні активи – на 13,8% та найменш ліквідні активи – на 24,2%, а зменшилися найбільш ліквідні – на 75%. Також ми бачимо, що у підприємства немає проблем щодо строків погашення своїх зобов'язань, оскільки воно значно скоротило найбільш термінові зобов'язання – на 75,6% та довготермінові – на 33,1%, що є позитивним для розвитку.

Таблиця 9

Аналітичний баланс ФГ «Дубрава-Агро» за IV кв. 2020 р.

Розділи активу	Початок року	Кінець року	Відхилення, %	Розділи пасиву	Початок року	Кінець року	Відхилення, %
А1	2409,0	3140,0	130,3	П1	3830,0	5767,0	150,6
А2	2612,0	2744,0	105,1	П2	1373,0	918,0	63,6
А3	1701,0	2112,0	124,2	П3	1519,0	1311,0	86,3
Всього	6722,0	7996,0	119,0	Всього	6722,0	7996,0	119,0

Таблиця 10

Групування активів та зобов'язань підприємства за IV кв. 2020 р.

Активи	Початок року	Кінець року	Відхилення, %	Зобов'язання	Початок року	Кінець року	Відхилення, %
Л1	4,0	1,0	25,0	Т1	250,0	61,0	24,4
Л2	2886,0	3283,0	113,8	Т2	1240,0	1200,0	96,8
Л3	418,0	519,0	124,2	Т3	1373,0	918,0	66,9

Установимо рівень платоспроможності підприємства на початок і кінець року.

На початок року: (4+0,5*2886+0,3*418) / (250+0,5*1240+0,3*1373) = 1,23;

На кінець року: (1+0,5*3283+0,3*519) / (61+0,5*1200+0,3*918) = 1,92.

Отже, платоспроможність підприємства на кінець року збільшилася всього на 0,69 за рахунок значного збільшення середньоліквідних активів.

Під сутністю фінансової стійкості підприємства розуміють за-безпечення запасів і витрат джерелами коштів для їх формування. Розрахуємо рівень фінансової стійкості ФГ «Дубрава-Агро» в табл. 11.

Проаналізувавши рівень фінансової стійкості підприємства, можна зробити висновок, що підприємство ФГ «Дубрава-Агро» на початок року має нормальний стан фінансової стійкості, але також існує загроза передкризового стану. На кінець року суттєвих змін не відбулося, що свідчить про стабільність підприємства.

Також рівень фінансової стійкості підприємства можна визначити за допомогою коефіцієнтів, що наведені в табл. 12.

Більшість коефіцієнтів відповідає нормативним значенням, але на кінець року спостерігається помітне поліпшення деяких показників. А саме: власний оборотний капітал збільшився та становить 2 627 тис грн, коефіцієнт покриття запасів зріс до 0,57, коефіцієнт забезпеченості – 0,73. Гранична платоспроможність підприємства не порушена, індикатор банкрутства вказує на порушення фінансової стійкості підприємства [7].

Проведемо оцінку комерційної стійкості підприємства. Цей показник передбачає оцінку рентабельності продаж, оборотності активів та розрахунків за реалізовану продукцію, поставлені товари та послуги, коефіцієнта мобільної виручки. Слід зазначити, що, обчислюючи окремі показники, необхідно використовувати інформацію як балансу, так і звіту про фінансові результати. В останньому дані наводяться підсумком за рік, а в балансі – станом на певну дату. Щоб забезпечити співставність результату, необхідно інформацію з балансу подавати у вигляді середньорічного значення: на початок року + на кінець року / 2 [3].

Отже, обчислюємо показники комерційної стійкості в табл. 13.

Рентабельність – поняття, що характеризує економічну ефективність виробництва, за якої підприємство за рахунок грошової виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) повністю відшкодовує витрати на її виробництво й одержує прибуток як головне джерело розширеного відтворення [3].

Показник рентабельності становить 168,7%, який збільшується за рахунок приросту виручки. Усі показники комерційної стійкості підприєм-

Таблиця 11

Рівень фінансової стійкості підприємства за IV кв. 2020 р.

Тип фінансової стійкості	На дату складання звітності	У короткостроковій перспективі	У довгостроковій перспективі
На початок року			
Абсолютний	-	-	-
Нормальний	4+2886≥250	4+2886≥250+1240	4+2886 ≥250+1240+1373
Передкризовий	4+2886+418≥250	4+2886+418≥250+1240	4+2886+418≥250+1240+1373
Кризовий	-	-	-
На кінець року			
Абсолютний	-	-	-
Нормальний	1+3283≥61	1+3283≥61+1200	1+3283≥61+1200+918
Передкризовий	1+3283+519≥61	1+3283+519≥61+1200	1+3283+519≥61+1200+918
Кризовий	-	-	-

Таблиця 12

Коефіцієнти фінансової стійкості підприємства

Назва індикатора	На початок року		На кінець року	
	Розрахунок	Значення	Розрахунок	Значення
Власний оборотний капітал	3830-2409	1421	5767-3140	2627
Коефіцієнт покриття запасів	(1421-1240-250)/2608	0,03	(2833-1200-61)/2743	0,57
Коефіцієнт забезпеченості	(3830+1373-2409)/4313	0,65	(5767+918-3140)/4856	0,73
Маневреність власних оборотних засобів	4/1421	0,003	1/2627	0,0004
Коефіцієнт граничної платоспроможності	1701/1519	1,12	2112/1311	1,61
Коефіцієнт прогнозу банкрутства	1421/6722	0,21	2627/7996	0,33
Індикатор нестійкого фінансового стану	932/1421	0,66	956/2627	0,36

Таблиця 13

Показники комерційної стійкості підприємства

Показники	Порядок розрахунку	Значення
Рівень рентабельності продаж, %	10211/6053*100	168,70
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	10211/((5767+3830)/2)	2,13
Індикатор мобільної виручки	1-(1906,5/10211)-(1375,5/10211)	0,68
Тривалість обороту дебіторської заборгованості, дні	365*(1906,5/10211)	69,35
Тривалість обороту кредиторської заборгованості, дні	365*(1375,5/10211)	51,10
Період кризи неплатоспроможності, дні	69,35-51,10	18,25

Таблиця 14

Порівняльна характеристика фінансово-економічних показників ФГ «Дубрава-Агро» до та після впровадження проєкту

Показники	2020	2021	Відхилення, %
Виручка від реалізації продукції, тис грн	3231,00	3396,00	114,14
Рівень рентабельності продаж, %	147,80	168,70	114,14
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,86	2,13	114,52
Індикатор мобільної виручки	0,63	0,68	107,94
Тривалість обороту дебіторської заборгованості, дні	77,79	69,35	89,15
Тривалість обороту кредиторської заборгованості, дні	57,26	51,1	89,24
Період кризи неплатоспроможності, дні	20,53	18,25	88,89
Коефіцієнт зносу	0,40	0,39	97,5
Коефіцієнт платоспроможності	1,04	1,92	184,62

ства знаходяться в межах нормальних значень. Затримка платежів дебіторської заборгованості порівняно з кредиторською перевищує 18,25 днів.

Згідно з проведеними розрахунками, у табл. 14 представимо результати впливу запропонованого проєкту з часткового оновлення матеріально-технічної бази на фінансово-економічні показники діяльності підприємства ФГ «Дубрава-Агро». Для доцільності порівняння показники беремо на кінець 2020 та 2021 рр.

Отже, згідно з табл. 14, необоротні активи підприємства зросли на 7,02%, що було зумовлено частковим оновленням матеріально-технічної бази підприємства, тобто купівлею сівалки EDX. Також ми бачимо, що на 2021 р. рівень рентабельності продаж зросте на 14,14% за рахунок збільшення виручки від реалізації продукції. Щодо показників оборотності власного капіталу та індикатора мобільної виручки, то вони зростуть відповідно на 14,52% та 7,94%.

Висновки з проведеного дослідження. Упровадження даного проєкту дасть змогу ФГ «Дубрава-Агро» знизити тривалість обороту кредиторської та дебіторської заборгованості приблизно на 11%. Коефіцієнт зносу знизиться на 2,5%, що зумовлено оновленням підприємством своїх основних засобів. Найбільшу позитивну зміну матиме показник платоспроможності підприємства, адже він зросте на 84,62%.

Для успішного управління фермерським господарством важливим є впровадження заходів прогнозування та проектування як однієї з найважливіших умов його розвитку, необхідні фінансові механізми й технології підтримки підприємництва, що відповідають світовій практиці, однак адаптовані до вітчизняних умов.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бурковська А.В., Юрков В.О., Хабіров В.Р. Важливість і необхідність оцінки та контролю фінансового стану аграрного підприємства. *Економічний форум.* 2013. Вип. 3. С. 157–160.

2. Горьовий В.П., Прудивус Л.В. Аграрна політика у розвитку фермерства в Україні. *Економіка АПК.* 2012. № 12. С. 10–17.

3. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2013. 85 с.

4. Збарський В.К., Прудивус Л.В. Вклад фермерських господарств у розвиток економіки сільських регіонів. *Бухгалтерія в сільському господарстві.* 2013. № 6. С. 33–38.

5. Липчук В.В., Гнатишин Л.Б., Кордоба О.М. Фермерські господарства: стан, проблеми та стратегії розвитку : монографія. Львів, 2012. 236 с.

6. Макаренко П.М., Мельник Л.Л. Фермерські господарства України – до 20-річного ювілею. *Економіка АПК.* 2010. № 7. С. 16–24.

7. Маслак О.М. Проблеми та перспективи фермерства в Україні. *Агробізнес сьогодні.* 2015. № 21. С. 316.

8. Мельник Л.Ю., О.Е. Ільченко Фермерські господарства: проблеми ефективного функціонування та розвитку. *Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво»*. 2012. Вип. 2. С. 131–134.

9. Мохненко А.С. Виникнення, еволюція та сутність фермерських господарств. *Таврійський науковий вісник.* 2009. Вип. 62.С. 299–306.

10. Шолойко А.С. Законодавче забезпечення державної фінансової підтримки страхування виробництва у фермерських господарствах. *Економіка АПК.* 2010. № 12. С. 94–97.

REFERENCES:

1. Burkovskaya A.V., Yurkov V.O., Khabirov V.R. (2013), «Importance and necessity of evaluation and control of financial condition of agrarian enterprise», *Ekonomichnyi forum,* issue 3, pp. 157–160.

2. Hor'ovyj V.P. (2012) Agricultural policy in the development of farming in Ukraine. *Ekonomika APK*, vol. 12, pp. 10–17.

3. Grabovetskii B.Ye. (2013) Ekonomichnyi analiz [Economic Analysis]. VNTU, Vinnitsa, Ukraine.

4. Zbars'kyj V.K., Zbars'ka A.V. (2013) The contribution of farmers in developing of rural economy. *Bukhhalteriia v sil's'komu hospodarstvi,* vol. 6, pp. 33–38.

5. Lypchuk V.V. Hnatyshyn L.B., Kordoba O.M. (2012) Fermers'ki hospodarstva: stan, problemy ta stratehii rozvytku: monohrafiia [Farms: progress, problems and strategies: a monograph].Lviv, Ukraine.

6. Makarenko P.M., Mel'nyk L.L. (2010) Farms of Ukraine – to 20-year anniversary. *Ekonomika APK,* vol. 7, pp. 16–24.

7. Maslak O.M. (2015) Problems and prospects of farming in Ukraine. *Newspaper «Ahrobiznes sohodni»*, vol. 21, pp. 316.

8. Mel'nyk L.Yu., Il'chenko O.E. (2012) Farms: problems of efficient functioning and development. *Derzhava ta rehiony. Seriia. Ekonomika ta pidpryiemnytstvo,* vol. 2, pp. 131–134.

9. Mokhnenko A.S. (2009) The emergence, evolution and essence of farms. *Tavrijs'kyj naukovyj visnyk. KhDAU,* vol. 62, pp. 299–306.

10. Sholojko A.S. (2012) Legal securement of state financial support. *Ekonomika APK,* no. 12, pp. 94–97.